

**„Transparency International“ Lietuvos skyriaus (TILS) pasiūlymai
Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo pakeitimo projektui Nr. XIVP-953**

2021 m. lapkričio 3 d.

Mūsų pasiūlymai grindžiami požiūriu, kad dabartinis asmens duomenų apsaugos reguliavimas Visuomenės informavimo įstatyme (VIĮ) nederą su Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reguliavimu ir yra keistinas. VIĮ koregavimas tik praplečiant viešųjų asmenų sąvoką (2 str. 74 d.), kuri nėra vartojama BDAR, nebūtų perspektyvus. Taip būtų tik pildomas dabartinio, nederančio su BDAR, reguliavimo spragos ir išliktų rizika, kad toks reguliavimas vis tiek liktų neišsamus. Be to, pastebime, kad viešojo asmens sąvokos plėtimas kai kuriais atvejais gali pažeisti proporcingumo principą. Siūlytini sisteminiai sprendimai, atsižvelgiant į BDAR naudojamus reguliavimo principus. Išsamesni argumentai pateikiami žemiau, po pasiūlymų įstatymo pakeitimo projektui.

Atsižvelgiant į tai, teikiame savo pasiūlymus pakeisti Visuomenės informavimo įstatymą:

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

~~38. **Privataus pobūdžio informacija** – žmogaus teisės į privataus gyvenimo apsaugą užtikrinimo požiūriu neskelbtina informacija.~~

39. **Privatus gyvenimas** – asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro žmogaus gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias žmogus naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, laisvalaikiui, poilsiui, taip pat kitos žmogaus privataus gyvenimo sritys, kuriose jis pagrįstai gali tikėtis privatumo, žmogaus psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, žmogaus fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, informacija apie žmogaus sveikatą, privatus susirašinėjimas ar kitoks ryšio palaikymas, žmogaus pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus.

~~74. **Viešasis asmuo** – valstybės politikas, teisėjas, valstybės ar savivaldybės pareigūnas, politinės partijos ir (ar) asociacijos vadovas, kuris dėl einamų pareigų arba savo darbo pobūdžio nuolat dalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, arba kitas fizinis asmuo, jeigu jis turi viešojo administravimo įgaliojimus ar administruoja viešųjų paslaugų teikimą arba jeigu jo nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams.~~

75. **Viešoji informacija** – informacija, skirta viešai skleisti, išskyrus ~~privataus pobūdžio informaciją, taip pat kitą~~ informaciją, kuri pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus negali būti viešai skleidžiama.

14 straipsnis. ~~Privataus gyvenimo~~ Asmens duomenų apsauga

1. Rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į ~~privataus pobūdžio~~ informacijos **asmens duomenų** apsaugą.

2. ~~Informacija apie privatų gyvenimą~~ **Asmens duomenis** galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik jei tas žmogus **asmuo** sutinka.

3. ~~Informacija apie privatų gyvenimą~~ **Asmens duomenys** gali būti skelbiami be žmogaus **asmens** sutikimo tais atvejais, kai jie padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, taip pat kai ~~informacija~~ **duomenys** yra pateikiami viešai nagrinėjant bylą. Be to, ~~informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą~~ **asmens duomenys** gali būti skelbiami be jo sutikimo **tokia apimtimi, kiek yra būtina demokratinėje visuomenėje, atsižvelgiant į viešojo intereso reikšmę, asmens žinomumą, socialinį statusą ir ryšius, duomenų gavimo ir paskelbimo būdą ir kitas aplinkybes.**

18 straipsnis. Neteikiama informacija

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, taip pat kitos įstaigos, įmonės ir organizacijos neteikia viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, kitiems asmenims informacijos, kuri pagal įstatymus yra valstybės, tarnybos, profesinė, komercinė ar banko paslaptis arba yra ~~privataus pobūdžio informacija~~ **neteiktina dėl asmens duomenų apsaugos.**

Šiuos siūlymus grindžiame argumentais, kad:

- Siekiant suderinti VIĮ su BDAR ir Lietuvos Respublikos įstatymais, kurie jau yra suderinti su BDAR (pvz., Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymu), siūloma pakeisti sąvoką „privataus pobūdžio informacija“, taip pat įstatymo tekste vartojamą frazę „informacija apie privatų gyvenimą“ į sąvoką „asmens duomenys“.
- Atsižvelgdami į BDAR reguliavimą siūlome nustatyti, kad asmens statusas (viešas ar privatus) nėra absoliutus kriterijus, bet vienas iš kriterijų, į kurių visumą atsižvelgiant yra sprendžiama, ar asmens duomenys gali būti viešinami be to asmens sutikimo. Atsižvelgdami į EŽTT praktiką, siūlome įstatyme išsamiau apibrėžti asmens duomenų viešinimo kriterijus. Kartu siūlome papildyti, kad remiantis minėtais kriterijais sprendžiama ne tik dėl duomenų viešinimo apskritai, bet ir dėl viešintinų duomenų apimties, taip pabrėžiant proporcingumo ir asmens duomenų viešinimo mažinimo principus.
- Kartu, atsižvelgdami į minėtą BDAR reguliavimą, siūlome atsisakyti „viešojo asmens“ apibrėžimo VIĮ kaip perteklinio, galimai netikslaus, neišsamaus ir galimai pernelyg kazuistiško.
- Privataus gyvenimo apibrėžimas tikslintinas iš jo pašalinant loginę klaidą, kai sąvoka apibrėžiama ne požymiais, bet jai taikomu teisiniu režimu (privataus gyvenimo duomenys yra tokie duomenys, kuriuos galima naudoti tik asmeniui sutikus). Toks reguliavimas neatsako į klausimą, kokie duomenys nenaudotini be asmens sutikimo. Be to, brauktina nuostata nėra tiksli, nes nėra absoliutaus draudimo skelbti privataus gyvenimo duomenų be asmens sutikimo, VIĮ 14 straipsnio 3 dalis numato nemažai išimčių.